การอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย

นธป รุ่นที่ ๑๔

หัวข้อ

“การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม”

วันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๙

เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.

ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพมหานคร

ตารางการบรรยายและการศึกษาอบรม
หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๔

๘ ตุลาคม ๒๕๖๙	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม	ศ. ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	ประเด็นร่วมสมัย	

ประเด็น

- สภาพการณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยจากปลายน้ำสู่ต้นน้ำ
- ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย
- “ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม” หรือ “การปฏิรูปกฎหมาย” ?
- ข้อเสนอเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

๑. สภาพการณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย จากปลายน้ำสู่ต้นน้ำ

รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศในรอบ ๑๑ ปี

ปีที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
เดือน	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	2567	2568	2569
ม.ค.		289,675	325,298	375,763	367,993	338,806	279,812	262,319	276,466	280,790	304,524
ก.พ.		283,217	330,774	378,673	371,461	319,667	269,611	264,669	277,813	282,445	307,574
มี.ค		286,861	334,279	381,749	374,042	311,605	266,589	263,592	280,835	283,984	(324,580)
เม.ย.		288,410	340,293	382,895	379,190	307,910	264,325	266,339	284,560	289,100	316,154
พ.ค.		291,794	343,657	**386,902**[2]	375,148	310,830	264,601	268,621	287,050	290,184	319,866
มิ.ย.		296,138	349,804	364,725	376,499	309,282	266,700	268,306	289,992	293,129	**323,448**[10]
ก.ค.		300,910	355,543	354,905	377,722	**307,007**[5]	267,665	266,449	294,867	**296,480**[9]	326,314
ส.ค.		307,500	359,508	358,693	**379,274**[3]	305,447	269,267	268,405	**298,200**[8]	300,246	316,392
ก.ย.		309,271	364,288	362,985	381,454	289,332	**269,657**[7]	269,650	301,533	300,326	318,650
ต.ค.		311,587	366,316	363,825	358,369	285,182	261,401	270,879	278,324	294,010	
พ.ย.		325,424	369,499	365,384	346,170	283,330	261,348	271,967	274,773	296,381	
ธ.ค.	**306,043**[1]	322,634	372,979	367,162	**344,161**[4]	**282,620**[6]	261,919	274,277	277,475	301,020	

ผู้ต้องขังในช่วง ๑๐ ปีเพิ่มขึ้นเท่าไหร่

๒๕๕๑ - ๒๕๖๑

สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

สำรวจ ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2551

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1. นักโทษเด็ดขาด	111,006	18,055	129,061	70.905
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	43,535	7,594	51,129	28.088
2.1 อุทธรณ์ - ฎีกา	21,500	3,739	25,239	13.865
2.2 ไต่สวน - พิจารณา	9,390	1,426	10,816	5.942
2.3 สอบสวน	12,645	2,429	15,074	8.281
3. เยาวชนที่ฝากขัง	414	8	422	0.232
4. ผู้ถูกกักกัน	10	1	11	0.006
5. ผู้ต้องกักขัง	1,186	223	1,409	0.774
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	**156,151**	**25,881**	**182,032**	**100**

ณ ๑ ส.ค.๒๕๕๑ = ๑๘๒,๐๓๒ คน

จาก ๒๕๕๑-๒๕๖๑ ผู้ต้องขังเพิ่มประมาณ ๒ เท่า

รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

สำรวจ ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2561

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1.นักโทษเด็ดขาด	252,654	39,036	291,690	81.136
2.ผู้ต้องขังระหว่าง	57,065	8,279	65,344	18.176
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	26,269	3,611	29,880	8.311
2.2 ไต่สวน-พิจารณา	9,368	1,764	11,132	3.096
2.3 สอบสวน	21,428	2,904	24,332	6.768
3.เยาวชนที่ฝากขัง	58	3	61	0.017
4.ผู้ถูกกักกัน	17	1	18	0.005
5.ผู้ต้องกักขัง	2,156	239	2,395	0.666
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	311,950	47,558	359,508	100.00

ณ ๑ ส.ค.๒๕๖๑ = ๓๕๙,๕๐๘ คน

สาเหตุน่าจะเกิดจากคดียาเสพติด[ยาบ้า]

Highest to Lowest - Prison Population Total

Ranking	Title	Prison Population Total
1	United States of America	2 094 000
2	China	1 710 000
3	Brazil	759 518
4	Russian Federation	479 400
5	India	478 600
6	Thailand	311 605
7	Turkey	281 094
8	Indonesia	256 051

สัดส่วนประชากรผู้ต้องขัง ต่อประชากร 100,000 คน

- สหรัฐอเมริกา 332,607,383 [629]
- จีน 1,443,449,348 [118]
- บราซิล 213,768,281 [355]
- รัสเซีย 145,915,262 [329]
- อินเดีย 1,391,282,644 [34]
- ไทย 69,927,034 [445]

Highest to Lowest - Prison Population Total

อันดับสัดส่วนประชากรผู้ต้องขัง ต่อประชากร 100,000 คน

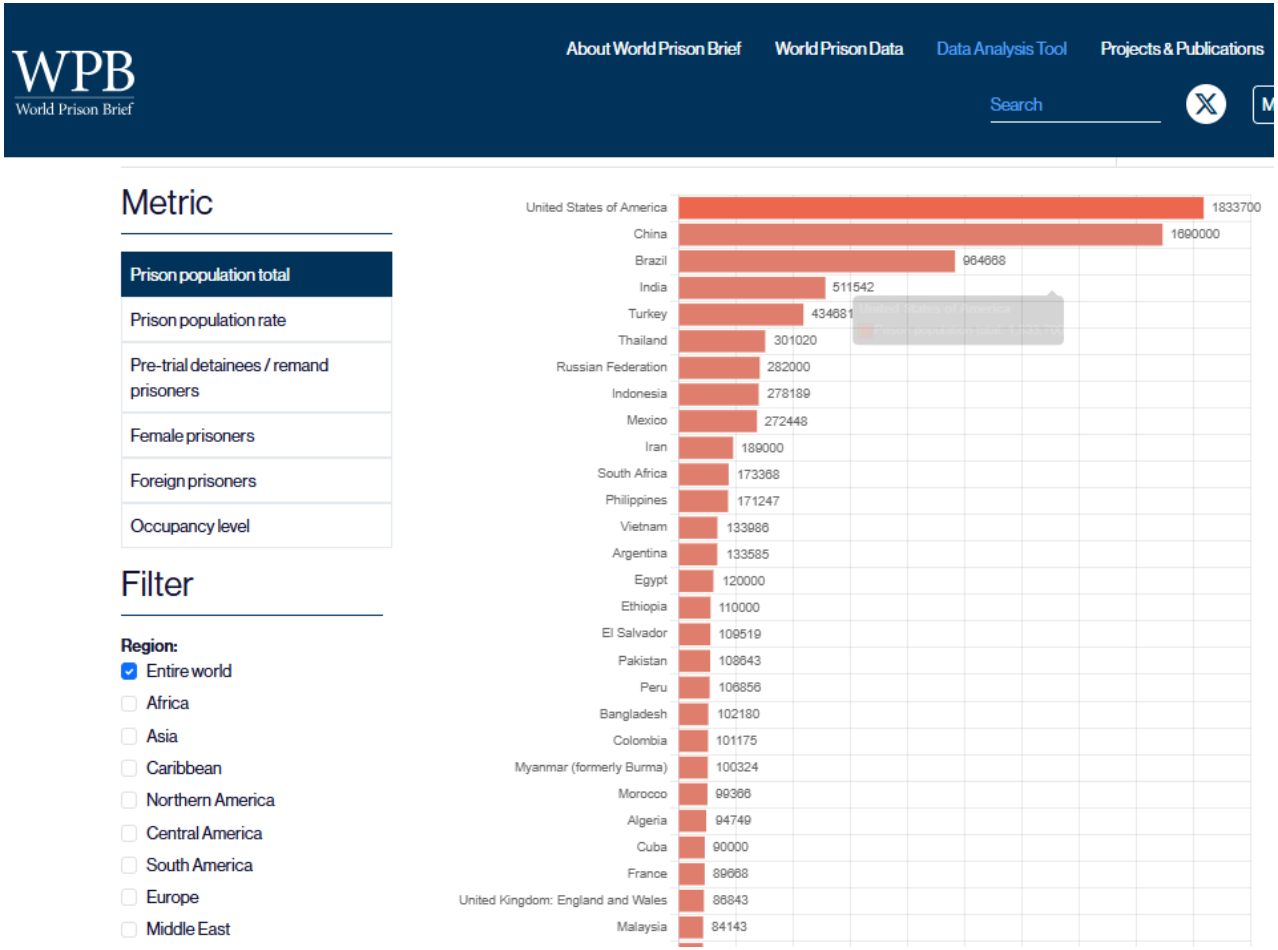
1. สหรัฐอเมริกา 332,607,383 [629 : 100,000]
2. ไทย 69,927,034 [445 : 100,000]
3. บราซิล 213,768,281 [355 : 100,000]
4. รัสเซีย 145,915,262 [329 : 100,000]
5. จีน 1,443,449,348 [118 : 100,000]
6. อินเดีย 1,391,282,644 [34 : 100,000]

การคำนวณสัดส่วนประชากรผู้ต้องขังทำได้โดยการนำ จำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด หารด้วย จำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ แล้วคูณด้วย 100,000 เพื่อให้อัตราส่วนอยู่ในรูปของ "จำนวนผู้ต้องขังต่อประชากร 100,000 คน" [อัตราการจำคุก]

Highest to Lowest - Prison population total

https://www.prisonstudies.org/world-prison-data/highest-lowest/highest-lowest-prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All

as of 28 September 2026 (ถึงปี 2020)

 United States of America Northern America			More information
1	Prison population total	1,833,700	
 China Asia			More information
2	Prison population total	1,690,000	
 Brazil South America			More information
3	Prison population total	964,668	
 India Asia			More information
4	Prison population total	511,542	
 Turkey Europe			More information
5	Prison population total	434,681	
 Thailand Asia			More information
6	Prison population total	301,020	

Highest to Lowest - Prison population rate

https://www.prisonstudies.org/world-prison-data/highest-lowest/highest-lowest-prison-population-rate

as of 28 September 2026 (ถึงปี 2020)

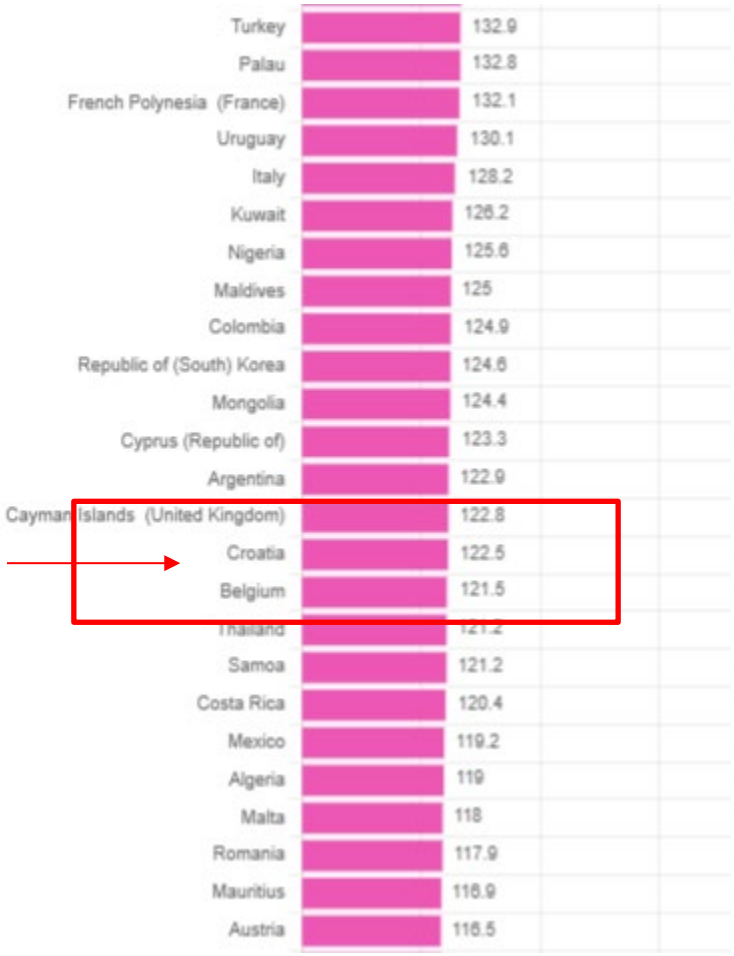
Uruguay (South America)	More information		
12	Prison population rate (per 100,000 of national population)	449	
Brazil (South America)	More information		
13	Prison population rate (per 100,000 of national population)	439	
Thailand (Asia)	More information		
14	Prison population rate (per 100,000 of national population)	428	
Virgin Islands (United Kingdom) (Caribbean)	More information		
15	Prison population rate (per 100,000 of national population)	426	
Antigua and Barbuda (Caribbean)	More information		
16	Prison population rate (per 100,000 of national population)	c. 400	

Highest to Lowest - Occupancy level

(based on official capacity)

https://www.prisonstudies.org/world-prison-data/highest-lowest/highest-lowest-occupancy-level-based-official-capacity

as of 28 September 2026 (ถึงปี 2020)

Cayman Islands (United Kingdom) Caribbean	93	Occupancy level (based on official capacity)	122.8%
Croatia Europe	94	Occupancy level (based on official capacity)	122.5%
Belgium Europe	95	Occupancy level (based on official capacity)	121.5%
Thailand Asia	96	Occupancy level (based on official capacity)	121.2%
Samoa Oceania	97	Occupancy level (based on official capacity)	121.2%

Highest to Lowest - Prison Population Total

https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All

Ranking	Title	Prison Population Total
1	United States of America	1 808 100
2	China	1 690 000
3	Brazil	888 791
4	India	573 220
5	Russian Federation	433 006
6	Turkey	378 657
7	Thailand	274 277
8	Indonesia	273 697
9	Mexico	235 461
10	Iran	189 000

Prison Population in ASEAN 2026

1	Thailand	301,020
2	Indonesia	278,189
3	Philippines	171,247
4	Vietnam	133,986
5	Myanmar	100,324
6	Malaysia	84,143
7	Cambodia	67,677
8	Laos	11,885
9	Singapore	10,792
10	Brunei Darussalam	636
11	Timor-Leste (formerly East Timor)	763

สถิติผู้ต้องขังของประเทศไทย

https://www.prisonstudies.org/country/thailand?language_content_entity=en-gb

as of 28 September 2026 (ถึงปี 2020)

Prison population data

Prison population total (including pre-trial detainees / remand prisoners)	301,020 at December 2025 (via FIDH)
Prison population rate (per 100,000 of national population)	428 based on an estimated national population of 70.35 million at December 2025 (from United Nations figures)
Pre-trial detainees / remand prisoners (percentage of prison population)	29.1% (mid-2025)
Female prisoners (percentage of prison population)	12.7% (December 2025)
Juveniles / minors / young prisoners incl. definition (percentage of prison population)	0.0% (December 2025)
Foreign prisoners (percentage of prison population)	4.8% (mid-2025)
Number of establishments / institutions	143 (December 2025)
Official capacity of prison system	248,330 (December 2025)
Occupancy level (based on official capacity)	121.2% (December 2025)

แนวโน้มสถิติผู้ต้องขังของประเทศไทย

https://www.prisonstudies.org/country/thailand?language_content_entity=en-gb

as of 28 September 2026 (ถึงปี 2020)

Prison population trend

Year	Prison population total	Prison population rate
2000	223,406	354
2002	254,070	396
2004	167,142	257
2006	152,625	232
2008	185,082	278
2010	210,855	313
2012	234,895	346
2014	315,012	460
2016	300,868	437
2018	366,316	529
2020	358,369	516
2022	260,400	374

อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณ

	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓
๒๕๕๖	๑๖.๐๑	๒๖.๕๑	๓๔.๔๓
๒๕๕๗	๑๔.๒๑	๒๔.๐๒	๓๒.๒๘
๒๕๕๘	๑๔.๓๐	๒๕.๓๒	๓๔.๔๒
๒๕๕๙	๑๔.๓๔	๒๕.๙๒	๓๕.๐๙
๒๕๖๐	๑๔.๘๓	๒๖.๔๕	๓๔.๕๖
๒๕๖๑	๑๕.๕๗	๒๖.๘๓	๓๓.๘๗*
๒๕๖๒	๑๔.๕๕	๒๓.๗๕*	๒๔.๖๑*

ข้อมูลจาก http://www.correct.go.th/recstats/#

ทำไมทำผิดซ้ำ

- ไม่มีงานทำทำให้ไม่มีรายได้ ก็จะเกิดการกระทำผิดใหม่
- ไม่สามารถ resocialization

https://www.facebook.com/photo/?fbid=5380876791935228&set=pcb.5380876831935224

จาก http://www.correct.go.th/recstats/#

RECSTATS กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

Recidivism Statistics Database ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ

หน้าหลัก | อัตราการกระทำผิดซ้ำแยกตามกลุ่ม | อัตราการกระทำผิดซ้ำแยกตามการค้นหาเฉพาะ | รายงานสรุป

อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณ

ปล่อยตัวในช่วงปีงบ(Starting point)	จำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว (คน)	มีเลขบัตรประชาชน (คน)	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 2 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 3 ปี	ร้อยละ
2556	79,075	39,397	6,308	16.01	10,443	26.51	13,564	34.43
2557	109,842	74,599	10,597	14.21	17,919	24.02	24,079	32.28
2558	142,138	101,622	14,533	14.30	25,734	25.32	34,983	34.42
2559	147,014	123,261	17,673	14.34	31,947	25.92	43,253	35.09
2560	135,753	117,416	17,413	14.83	31,051	26.45	40,576	34.56
2561	110,094	97,737	15,218	15.57	26,219	26.83	33,100*	33.87*
2562	160,233	145,118	21,119	14.55	34,470*	23.75*	35,709**	24.61**
2563	156,338	144,896	16,202*	11.18*	18,288**	12.62**		
2564	117,831	111,135	3,556**	3.20**				

Showing 1 to 9 of 9 entries

* ข้อมูลนี้ ยังคำนวณได้ไม่ครบถ้วนเนื่องจากยังไม่ครบเวลาติดตามพฤติกรรม (follow-up period)

** ข้อมูลนี้ ยังคำนวณได้ไม่ครบถ้วนเนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวยังไม่ครบทั้งปีงบประมาณ และยังไม่ครบเวลาติดตามพฤติกรรม (follow-up period)

ณ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

ปล่อยตัวในช่วงปีงบ(Starting point)	จำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว (คน)	มีเลขบัตรประชาชน (คน)	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 2 ปี	ร้อยละ	จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 3 ปี	ร้อยละ
2556	79,062	39,420	6,319	16.03	10,460	26.53	13,586	34.46
2557	109,840	74,635	10,599	14.20	17,932	24.03	24,098	32.29
2558	142,154	101,694	14,555	14.31	25,772	25.34	35,027	34.44
2559	147,030	123,295	17,688	14.35	31,987	25.94	43,317	35.13
2560	135,844	117,469	17,443	14.85	31,107	26.48	40,664	34.62
2561	110,335	97,876	15,252	15.58	26,290	26.86	33,898	34.63
2562	160,494	145,324	21,192	14.58	35,858	24.67	46,140*	31.75*
2563	156,734	145,267	18,946	13.04	33,008*	22.72*	36,282**	24.98**
2564	195,898	184,865	21,338*	11.54*	28,191**	15.25**	-	-
2565	121,010	109,800	6,547**	5.96**	-	-	-	-

๒. ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

ทำไมประเทศไทยจึงมีผู้ต้องขังจำนวนมาก

- ปริมาณคดีอาญาในศาลชั้นต้นสูงเมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ
- ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีด้วยตนเองได้
- พนักงานอัยการส่วนใหญ่ใช้หลักการฟ้องคดีตามกฎหมาย[Legality Principle] การใช้ดุลยพินิจไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ยังน้อย
- ในระบบการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาขาดเจ้าภาพที่จะพิจารณา Criminal Policy

สถิติคดีในศาลชั้นต้น

พ.ศ.	คดีค้างมา		คดีรับใหม่		รวม		
	แพ่ง	อาญา	แพ่ง	อาญา	แพ่ง	อาญา	รวม
2554	121,465	95,670	546,974	563,722	668,439	659,392	1,327,831
2555	129,687	89,091	536,191	608,360	665,878	697,451	1,363,329
2556	108,245	72,257	580,556	679,027	688,801	751,284	1,440,085
2557	118,274	64,171	667,898	656,209	786,172	720,380	1,506,552
2558	134,559	53,830	752,723	639,736	887,282	693,566	1,580,848
2559	146,254	49,231	1,001,825	628,671	1,148,079	677,902	1,825,981
2560	179,452	49,501	969,572	604,598	1,149,024	654,099	1,803,123
2561	199,861	48,687	1,076,435	632,579	1,276,296	681,266	1,957,562
2562	189,385	44,094	1,098,509	611,931	1,287,894	656,025	1,943,919
2563	208,688	41,382	985,707	543,979	1,194,395	585,361	1,779,756
2564	190,925	47,594	839,984	481,520	1,030,909	529,114	1,560,023

ภาพที่ 1 สถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2564

ที่มา. จากหนังสือรายงานสถิติประจำปี พ.ศ. 2564 (หน้า 2) โดยสำนักงานศาลยุติธรรม, 2564,

จากเพจ สื่อศาล

https://www.facebook.com/photo?fbid=1425001992998733&set=a.592543646244576

บทสรุปสถิติคดี ปี 2558-2559

เปรียบเทียบปริมาณคดีศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2558-2559

ระดับชั้นศาล		ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณา (ค้างมา + รับใหม่)		ดำเนินคดีเสร็จไป				อยู่ระหว่างดำเนินการ			
				ปี 2558		ปี 2559		ปี 2558		ปี 2559	
		ปี 2558	ปี 2559	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ
ศาลฎีกา	คดีแพ่ง	18,589	13,048	10,684	57.47	6,897	52.86	7,905	42.53	6,151	47.14
	คดีอาญา	6,784	6,313	5,139	75.75	4,403	69.74	1,645	24.25	1,910	30.26
ศาลอุทธรณ์และ ศาลอุทธรณ์ภาค 1-9	คดีแพ่ง	15,338	16,672	13,176	85.90	14,764	88.56	2,162	14.10	1,908	11.44
	คดีอาญา	39,113	36,821	34,757	88.86	33,813	91.83	4,356	11.14	3,008	8.17
ศาลชั้นต้น	คดีแพ่ง	853,378	1,118,510	717,167	84.04	946,949	84.66	136,211	15.96	171,561	15.34
	คดีอาญา	647,664	634,796	604,434	93.33	590,277	92.99	43,230	6.67	44,519	7.01

= 1,753,306 = 1,537,226

1.1 สถิติคดีแพ่งและอาญาที่อยู่ระหว่างการพิจารณาและคดีเสร็จไปของศาลฎีกา ประจำปี พ.ศ. 2555

ศาล	ประเภทคดี	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	คดีเสร็จไป	คดีเสร็จไป ร้อยละ	คดีค้างไป
ศาลฎีกา	แพ่ง	9,606	4,779	5,366	37.30	9,019
	เยาวชน ฯ(แพ่ง)	228	123	249	70.94	102
	ล้มละลาย	2,108	980	1,082	35.04	2,006
	ล้มละลาย (ฟื้นฟู)	227	59	56	19.58	230
	ทรัพย์สิน ฯ (แพ่ง)	439	174	182	29.69	431
	ภาษี	394	87	119	24.74	362
	แรงงาน	3,009	2,216	2,298	43.98	2,927
	พาณิชย์	1,712	236	343	17.61	1,605
	สิ่งแวดล้อม(แพ่ง)	40	20	8	13.33	52
	อาญานักการเมือง (แพ่ง)					
	ผู้บริโภค(แพ่ง)	72	172	106	43.44	138
	อาญา	18,228	5,305	12,029	51.12	11,504
	อาญานักการเมือง(อาญา)	6	6	7	58.33	5
	เยาวชน ฯ(อาญา)	432	204	497	78.14	139
	ทรัพย์สิน ฯ (อาญา)	144	174	206	64.78	112
	ล้มละลาย (อาญา)	1	3	1	25.00	3
	ผู้บริโภค(อาญา)					
	สิ่งแวดล้อม(อาญา)	590	236	310	37.53	516
		37,236	14,774	22,859	43.95	29,151

www.oppb.coj.go.th/userfiles/file/Statistic/SreportYear2012.pdf - Google Chrome

ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

คดีอาญา

การดำเนินคดี

การสอบสวน – การฟ้องร้อง – การพิจารณาพิพากษา

การบังคับโทษ

การจำคุก – การประหารชีวิต - การริบทรัพย์

ลงโทษ

คำถามคือ ประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินคดี:
ลดอาชญากรรม/ ป้องปรามไม่ให้กระทำความผิดอีก

ความเป็นจริงเรื่องแนวคิดหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

- การประเมินประสิทธิภาพหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยโดยภาคเอกชน
- โครงการ WORLD JUSTICE PROJECT

https://worldjusticeproject.org/about-us

WJP สำรวจอะไรบ้าง

หลักนิติธรรมหรือ Rule of Law ที่ใช้เป็นกรอบในการจัดทำ

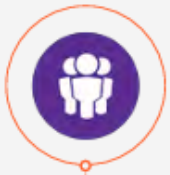
World Justice Project Rule of Law®

อยู่บนหลักการสากลที่สำคัญ ๔ ประการคือ

- **Accountability** หรือการตรวจสอบได้
- **Just Law** หรือกฎหมายที่เป็นธรรม
- **Open Government** หรือรัฐบาลที่โปร่งใสและ
- **Accessible and Impartial Dispute Resolution** หรือกระบวนการจัดการข้อพิพาท การเข้าถึงได้ และความเป็นกลาง

Four Universal Principles of the Rule of Law

The rule of law is a framework of laws and institutions that embodies four universal principles:

1. Accountability

The government as well as private actors are accountable under the law.

2. Just Laws

The laws are clear, publicized, stable, and just; are applied evenly; and protect fundamental rights, including the security of persons, contract and property rights, and certain core human rights.

3. Open Government

The processes by which the laws are enacted, administered, and enforced are accessible, fair, and efficient.

4. Accessible & Impartial Dispute Resolution

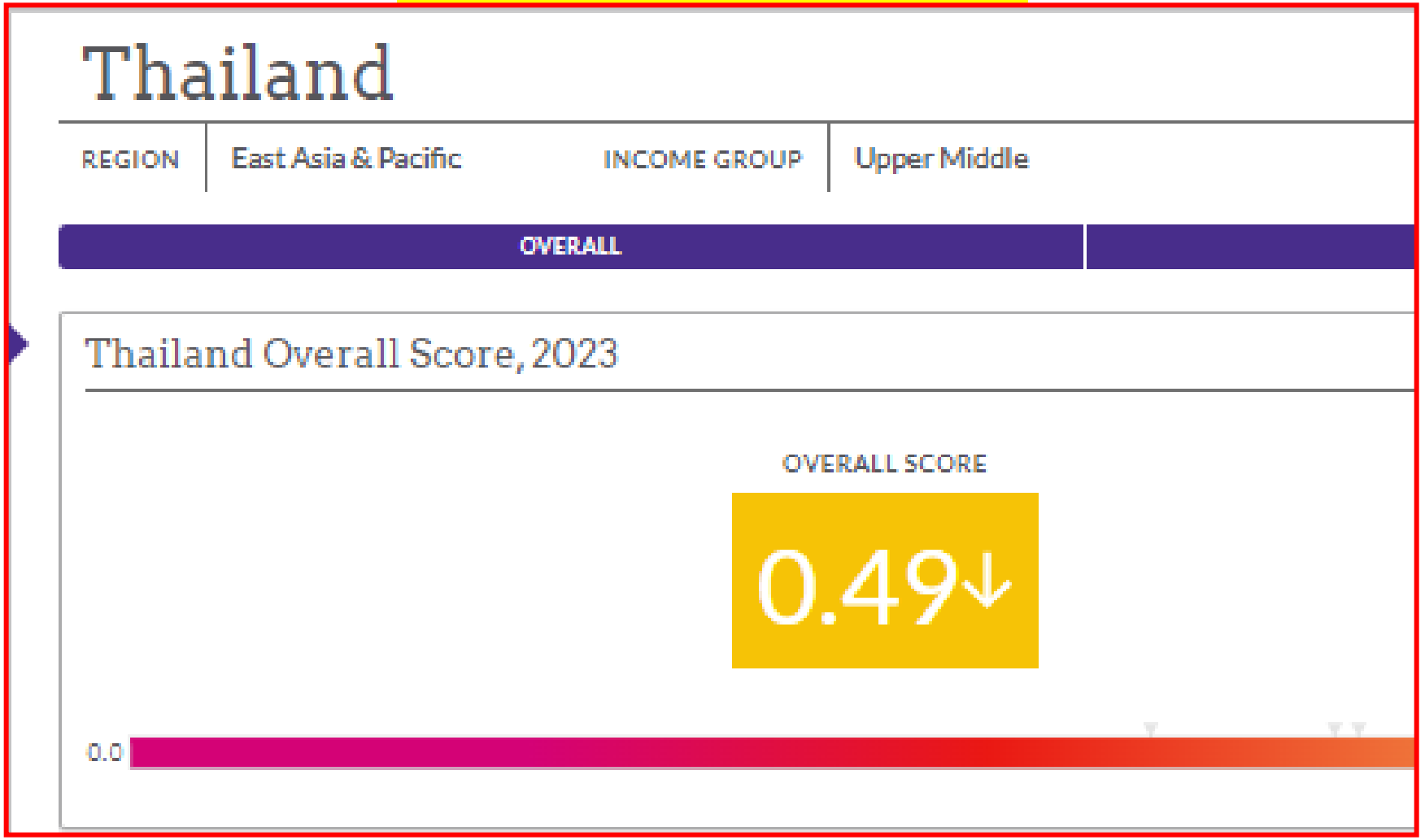
Justice is delivered timely by competent, ethical, and independent representatives and neutrals who are accessible, have adequate resources, and reflect the makeup of the communities they serve.

เกณฑ์การวัด WJP Rule of Law Index®

ประกอบด้วย 8 เกณฑ์ ที่แยกออกเป็น ๔๔ ปัจจัยย่อย

1. Constraints on Government Powers หรือ การจำกัดอำนาจของรัฐบาล
2. Absence of Corruption หรือ การปราศจากการคอร์รัปชัน
3. Open Government หรือ รัฐบาลที่โปร่งใส
4. Fundamental Rights หรือ สิทธิขั้นพื้นฐาน
5. Order and Security หรือ ระเบียบและความมั่นคง
6. Regulatory Enforcement หรือ การบังคับใช้กฎหมาย
7. Civil Justice หรือ กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และ
8. Criminal Justice หรือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คะแนนรวม 2024-2023

https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/downloads/WJPIndex2023.pdf

ผลการสำรวจปี ๒๐๒๔

WJP Rule of Law Index Thailand 2024

Thailand's WJP Rule of Law Index rankings

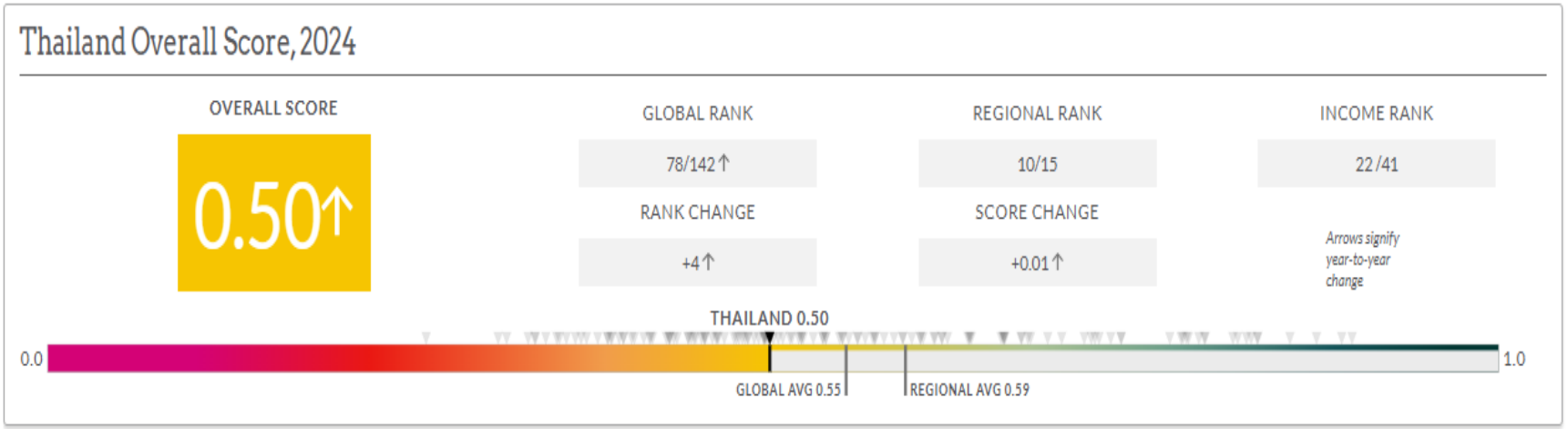
Overall score global rank: 78 / 142
Overall score regional rank: 10 / 15

Factor score rankings:

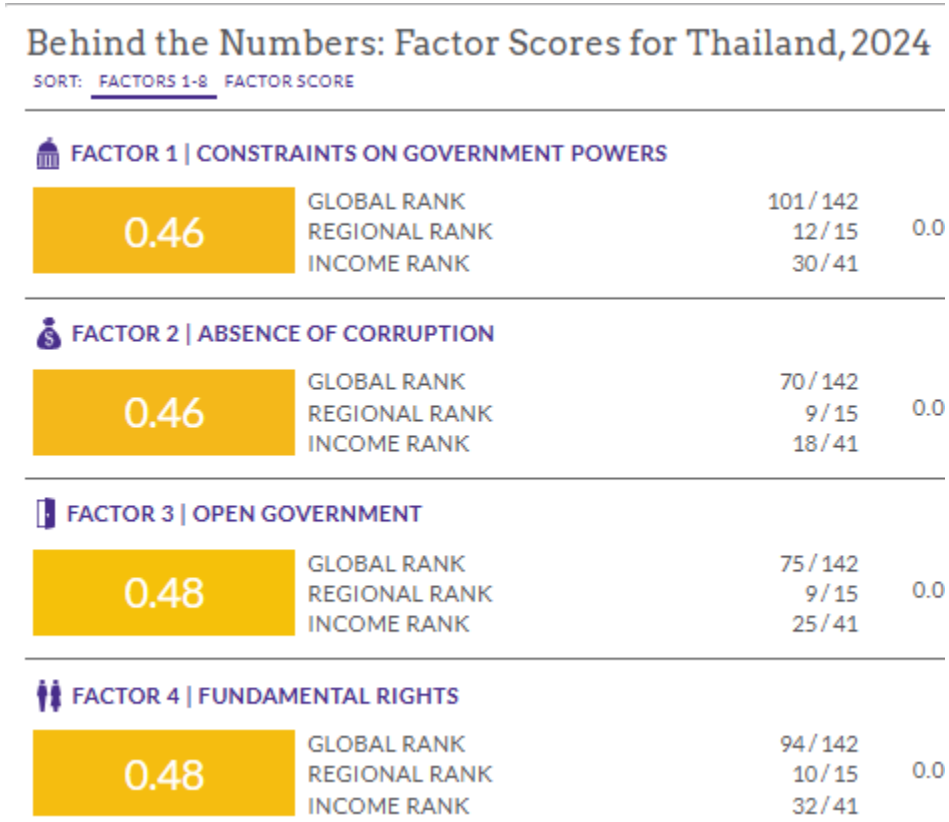
FACTOR	GLOBAL RANK	REGIONAL RANK*	INCOME RANK**
Constraints on Government Powers	101/142	12/15	30/41
Absence of Corruption	70/142	9/15	18/41
Open Government	75/142	9/15	25/41
Fundamental Rights	94/142	10/15	32/41
Order and Security	65/142	11/15	18/41
Regulatory Enforcement	99/142	13/15	31/41
Civil Justice	79/142	10/15	22/41
Criminal Justice	80/142	11/15	22/41

https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Thailand_2.pdf

WJP Rule of Law Index Thailand 2024

Rule of Law Index Thailand 2024

Rule of Law Index Thailand 2024

FACTOR 5 | ORDER AND SECURITY

0.74		
	GLOBAL RANK	65 / 142
	REGIONAL RANK	11 / 15
	INCOME RANK	18 / 41

FACTOR 6 | REGULATORY ENFORCEMENT

0.45		
	GLOBAL RANK	99 / 142
	REGIONAL RANK	13 / 15
	INCOME RANK	31 / 41

FACTOR 7 | CIVIL JUSTICE

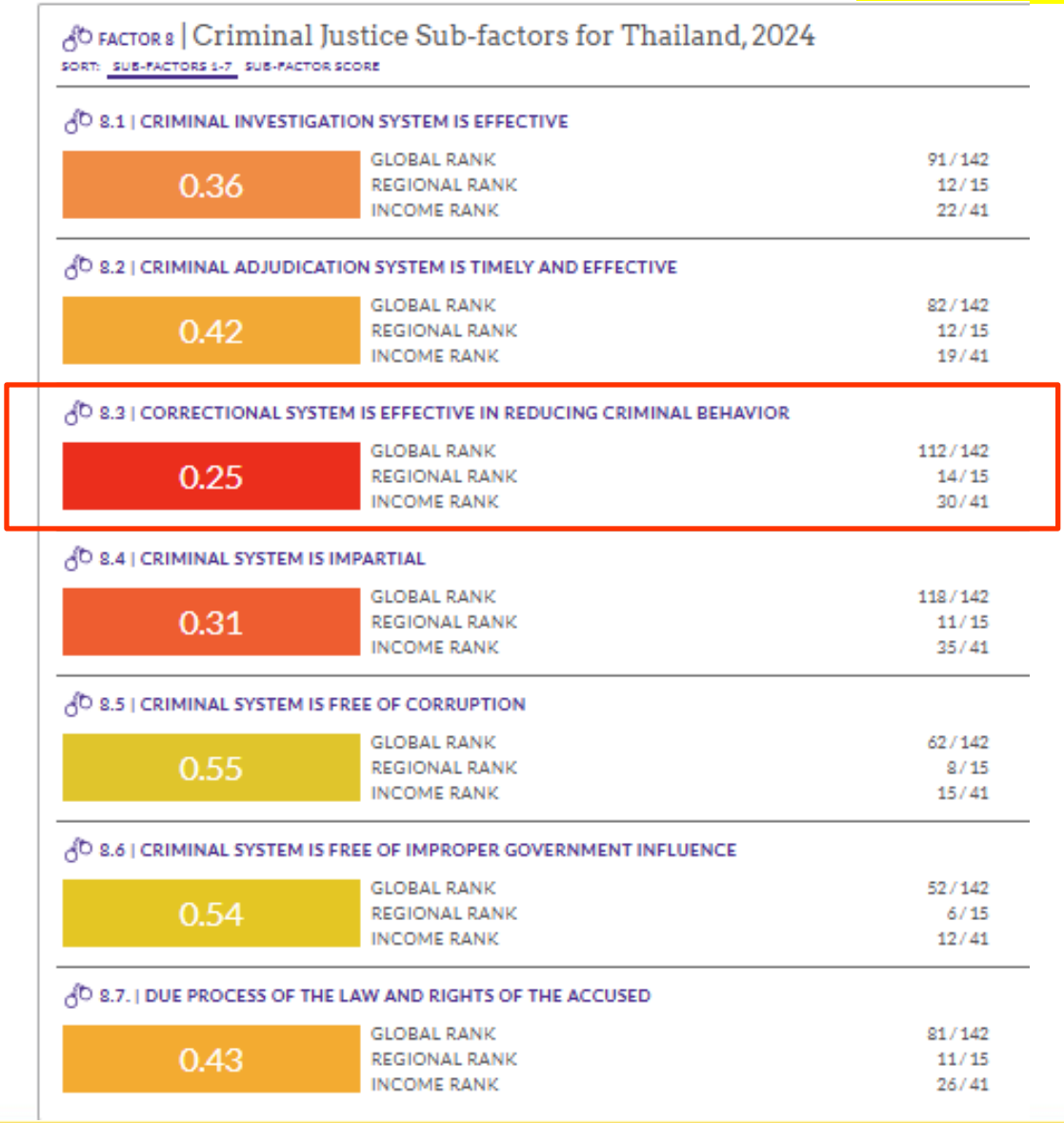
0.50		
	GLOBAL RANK	79 / 142
	REGIONAL RANK	10 / 15
	INCOME RANK	22 / 41

FACTOR 8 | CRIMINAL JUSTICE

0.41		
	GLOBAL RANK	80 / 142
	REGIONAL RANK	11 / 15
	INCOME RANK	22 / 41

Rule of Law Index Thailand 2024: Criminal Justice

8. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

Criminal Justice

8.1 Criminal investigation system is effective
8.2 Criminal adjudication system is timely and effective
8.3 Correctional system is effective in reducing criminal behavior
8.4 Criminal justice system is impartial
8.5 Criminal justice system is free of corruption
8.6 Criminal justice system is free of improper government influence
8.7 Due process of the law & rights of the accused

8.1 ระบบการสืบสวนสอบสวนคดีอาญามีประสิทธิภาพ

8.2 ระบบการพิพากษาคดีอาญามีประสิทธิภาพและในเวลาที่เหมาะสม

8.3 ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดการกระทำที่เป็นอาชญากรรม

○ 8.4 ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากการเลือกปฏิบัติ

8.5 ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากการคอร์รัปชัน

8.6 ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากอิทธิพลครอบงำของรัฐบาล

8.7 มีกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและประกันสิทธิของผู้ต้องหา

ตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- ระบบการสืบสวนสอบสวนคดีอาญามีประสิทธิภาพ
- ระบบการพิพากษาคดีอาญามีประสิทธิภาพและในเวลาที่เหมาะสม
- ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดการกระทำที่เป็นอาชญากรรม
- ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากการเลือกปฏิบัติ
- ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากการคอร์รัปชัน
- ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากอิทธิพลครอบงำของรัฐบาล
- มีกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและประกันสิทธิของผู้ต้องหา

สาเหตุที่ราชทัณฑ์ได้คะแนนน้อย

8.3 Correctional system is effective in reducing criminal behaviour

Components of Sub-factor 8.3

1. Harsh conditions and overcrowding
2. Poor rehabilitative programs and recidivism
3. Lack of separate facilities for dangerous and less serious offenders
4. Poor security that facilitates escapes
5. convicted criminals released from prison relapse into criminal behaviour

CR: ดร.ศรีรักษ์ ผลิพัฒน์ ผู้อำนวยการระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก World Justice Project

- สภาพความเป็นอยู่ที่ลำบากและความแออัด
- แผนฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่เหมาะสมและการกระทำความผิดซ้ำ
- ขาดแคลนสถานที่แยกสำหรับผู้ต้องขังอันตรายและผู้ต้องขังที่มีความผิดไม่ร้ายแรง
- การรักษาความปลอดภัยที่ไม่ดี ทำให้เกิดการหลบหนีได้ง่าย
- ผู้ต้องขังที่พ้นโทษกลับไปกระทำความผิดอีก

ผลการสำรวจปีล่าสุด 2025

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/suras/Downloads/th-dflmnoqr1459.pdf

๓. “ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม” หรือ “การปฏิรูปกฎหมาย”

- กลไกในการดำเนินคดีเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่? เช่น “ห้องชี้” “การรวบกระบวนการ” หรือ “กลไกบังคับโทษปรับ”
- ให้ “ปล่อยชั่วคราว” สถิติยังสูงขึ้น กฎหมายที่มีอยู่ไม่ถูกทบทวนเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 วรรคหนึ่ง

การแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกาศใช้เป็นครั้งแรกในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๙๘ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ โดยมีการแก้ไขเป็นลำดับดังนี้

๑. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๘๓
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗ หน้า ๕๐๑ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๘๓

๒. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๘๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๒๓ หน้า ๓๙๔ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๘๗

๓. พ.ร.บ. ไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๘๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๕๖ หน้า ๗๘๐ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๘๗

๔. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๗๙ หน้า ๑๒๑๐ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗

๕. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๐
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๓ หน้า ๑๑๘ ลงวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๙๐

๖. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๓
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๗ ตอนที่ ๖๐ หน้า ๙๗๙ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๓

๗. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๖
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๐ ตอนที่ ๑๐ หน้า ๑๙๘ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๖

๘. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๙๙
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ หน้า ๑๒๖ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙

๙. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๑
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๗๘ หน้า ๕๒๑ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๐๑

๑๐. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๓
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๙ ตอนที่ ๑๙๐ ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕

๑๑. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๗)
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๑ ตอนที่ ๒๐๒ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

๑๒. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๑๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๑ ตอนที่ ๒๒๕ ฉบับพิเศษ หน้า ๘ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๗

๑๓. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๒๒

๑๔. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๒๓
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๑๐๙ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๓

๑๕. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๑๑๓ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๓

๑๖. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙ ตอนที่ ๘๐ ฉบับพิเศษ หน้า ๔ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๕

๑๗. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๒๕
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙ ตอนที่ ๑๐๘ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๕

๑๘. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑ ตอนที่ ๑๒๗ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๗

๑๙. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๒๙
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๒๑๕ หน้า ๑๔๗ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๒๙

๒๐. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๖ ตอนที่ ๑๔๙ ฉบับพิเศษ หน้า ๔ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๒

๒๑. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๓๕
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๓๒ หน้า ๑๐ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕

๒๒. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๑ ก หน้า ๖ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

๒๓. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๘๑ ก หน้า ๓๐ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒

๒๔. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๓๗ ก หน้า ๑๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒

๒๕. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๗๔ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

๒๖. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๔๘
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๑๔ ก หน้า ๓๐ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

๒๗. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๔๘
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๑๒๗ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๘

๒๘. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๐
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๓ ก หน้า ๑๗ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐

๒๙. พ.ร.บ. ว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพตามมาตรา ๑๔๘ (๓) (๔) และ (๕)
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๓๐. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๕๐
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๑๐๐ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๐

๓๑. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓ ก หน้า ๑๕ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๑

๓๒. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๑
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๐ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

๓๓. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๕๑
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๐ ก หน้า ๑๖ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

๓๔. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๒๗ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘

๓๕. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๑) พ.ศ. ๒๕๕๙
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๒๓ ก หน้า ๔ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙

๓๖. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๑๐๔ ก หน้า ๓๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

๓๗. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๓) พ.ศ. ๒๕๖๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๒๐ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

๓๘. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๓๔ ก หน้า ๑๘ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

- การปรับปรุงกฎหมาย
- การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

การปรับปรุงกฎหมาย

ตัวอย่างการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญ

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการ อาทิเช่น การจับกุมหรือคุมขังบุคคลและการค้นในที่รโหฐานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติและผู้ต้องหาและจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่อง และเป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ สมควรที่จะได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การจัดให้มีทนายในชั้นสอบสวน

มาตรา ๗ ทวิ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิดังต่อไปนี้

[๑] พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

[๒] ได้รับการเยี่ยมตามสมควร

[๓] ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา [ฉบับที่ ๑๕] พ.ศ. ๒๕๒๗

มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

[๑] พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

[๒] ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

[๓] ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

[๔] ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

แก้ไขโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา [ฉบับที่ ๒๒] พ.ศ. ๒๕๔๗

การออกหมายจับ และหมายค้น

มาตรา ๕๙ ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา [ฉบับที่ ๒๒] พ.ศ. ๒๕๔๗

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

- มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างศาลยุติธรรม โดยแยกออกจากกระทรวงยุติธรรม และมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระที่บริหารงานบุคคล งบประมาณ และกิจการอื่น ๆ เพื่อรับประกันความเป็นอิสระของศาลในการพิจารณาคดี
- ปรับปรุงกระบวนการจับกุมให้เจ้าหน้าที่ต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังศาลภายใน 48 ชั่วโมงเพื่อไต่สวนความจำเป็นในการควบคุมตัว แทนการควบคุมตัวนาน หลายวันตามกฎหมายเดิม
- การพิจารณาโดยครบองค์คณะ
- การพิจารณาโดยรวดเร็ว-ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการตรวจสอบ “ความชอบด้วยกฎหมาย” เช่น

- เรื่องการทำแท้ง:
- คำวินิจฉัยที่ 4/2563 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 ศาลวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 ที่กำหนดความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำแท้งขัดต่อมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของหญิง
- นำไปสู่การแก้ไขประมวลกำหมายอาญา มาตรา 301 และมาตรา 305

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการตรวจสอบ “ความชอบด้วยกฎหมาย” เช่น

- เรื่องความรับผิดทางทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล:
- คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ที่วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 กำหนดให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นขัดกับหลักนิติธรรม... ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ

- การออก “หมายจับ และ “หมายค้น” ต้องทำโดยศาล
- การลดงัน “ควบคุม” ตัวผู้ต้องหา
- การปล่อยชั่วคราว หรือ การประกันตัว
- การตรวจพยานหลักฐาน
- ฯลฯ

การปฏิรูปเหล่านี้ทำให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดูดีขึ้น...

แต่จริงหรือไม่?

ข้อมูล ณ ๑ ก.ย. ๒๕๖๘

รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

สำรวจ ณ วันที่ 1 กันยายน 2568

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1.นักโทษเด็ดขาด	184,048	26,135	210,183	69.985
2.ผู้ต้องขังระหว่าง	75,488	10,908	86,396	28.767
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	45,674	6,089	51,763	17.236
2.2 ไต่สวน-พิจารณา	8,490	1,922	10,412	3.467
2.3 สอบสวน	21,324	2,897	24,221	8.065
3.เยาวชนที่ฝากขัง	15	3	18	0.006
4.ผู้ถูกกักกัน	111	7	118	0.039
5.ผู้ต้องกักขัง	3,105	506	3,611	1.202
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	262,767	37,559	300,326	100.00

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๘๕ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

คณะทำงานพัฒนาระบบงานตรวจสอบการคุมขัง และงานกำกับดูแลการปล่อยตัว

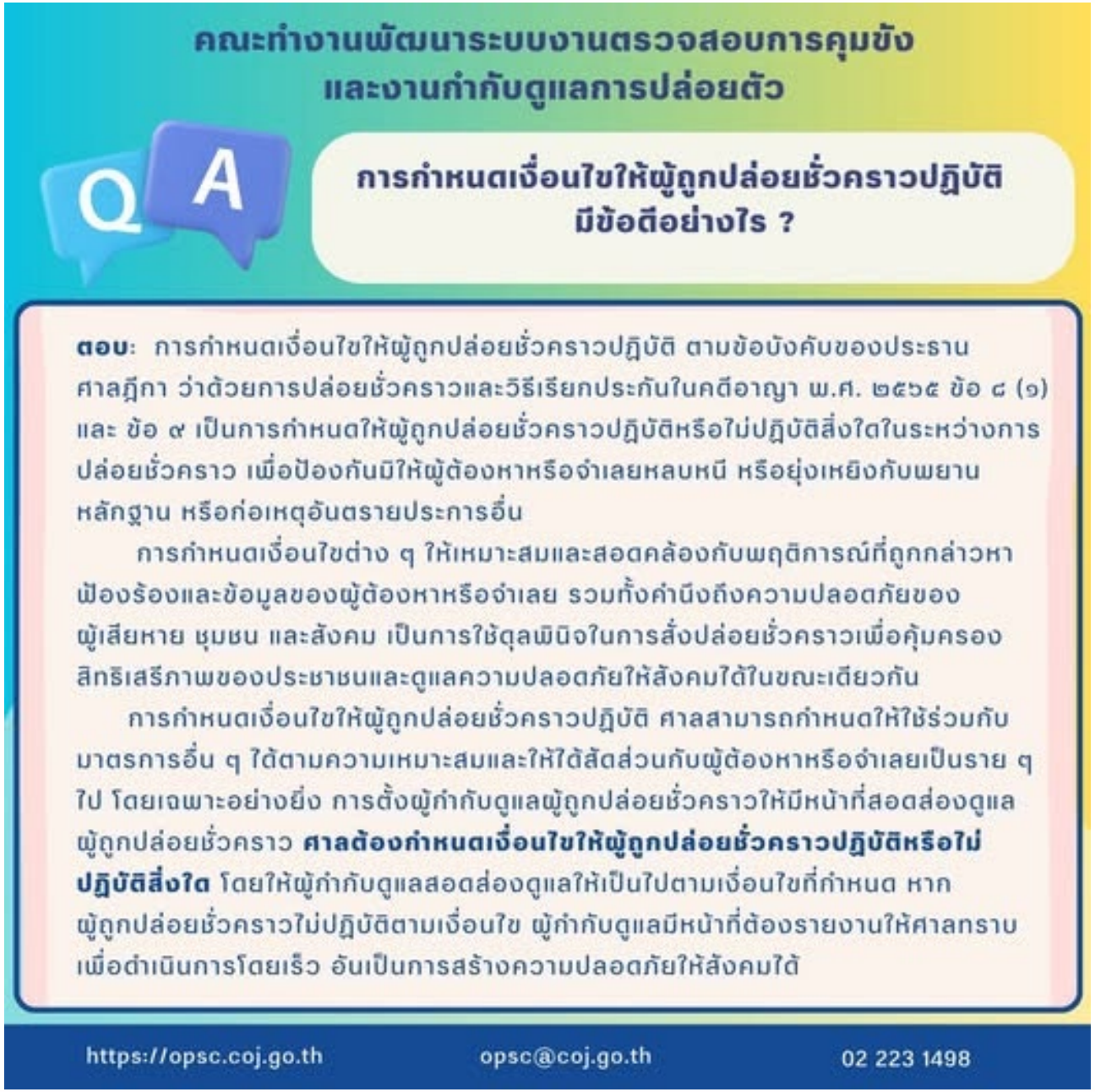
เหตุใดจึงควรลดการเรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว?

ตอบ: ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ข้อ ๘ กำหนดให้ศาลมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยใช้การกำกับดูแลและการเรียกประกัน**ตามลำดับความเข้มงวด** คือ (๑) กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ (๒) แต่งตั้งผู้กำกับดูแล (๓) ทำสัญญาประกัน (๔) ใช้ EM (๕) เรียกหลักประกัน

ดังนั้น การกำหนดมาตรการในการปล่อยชั่วคราวจึงต้องเรียงลำดับความเข้มงวดตามข้อบังคับฯ โดยใช้**มาตรการเรียกหลักประกันเป็นลำดับสุดท้าย** เมื่อมาตรการอื่นยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

การ **"ลดการเรียกหลักประกัน"** และพิจารณาใช้มาตรการอื่น ๆ อย่างเหมาะสม ระบุอยู่ใน**แผนปฏิบัติการตามนโยบายประธานศาลฎีกา** และ **แผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม** เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการปล่อยชั่วคราว ประกอบกับ มาตรการการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ และการแต่งตั้งผู้กำกับดูแล ยังเป็นมาตการที่สามารถสร้างความปลอดภัยให้ผู้เสียหาย ชุมชน และสังคมได้ในระดับหนึ่ง อันเนื่องมาจากมีภาคสังคมเข้ามาช่วยศาลในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของผู้ต้องหาและจำเลยในระหว่างปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวทางในการปล่อยชั่วคราวเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและดูแลความปลอดภัยให้สังคมได้ในขณะเดียวกัน

https://opsc.coj.go.th opsc@coj.go.th 02 223 1498

คณะทำงานพัฒนาระบบงานตรวจสอบการคุมขัง
และงานกำกับดูแลการปล่อยตัว
Q A
การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ
มีข้อดีอย่างไร ?
ตอบ: การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ข้อ ๘ (๑) และ ข้อ ๙ เป็นการกำหนดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติสิ่งใดในระหว่างการปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น
การกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติการณ์ที่ถูกกล่าวหา ฟ้องร้องและข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมทั้งคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหาย ชุมชน และสังคม เป็นการใช้ดุลพินิจในการสั่งปล่อยชั่วคราวเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและดูแลความปลอดภัยให้สังคมได้ในขณะเดียวกัน
การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ศาลสามารถกำหนดให้ใช้ร่วมกับมาตรการอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและให้ได้สัดส่วนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นราย ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้มีหน้าที่สอดส่องดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติสิ่งใด โดยให้ผู้กำกับดูแลสอดส่องดูแลให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด หากผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ผู้กำกับดูแลมีหน้าที่ต้องรายงานให้ศาลทราบเพื่อดำเนินการโดยเร็ว อันเป็นการสร้างความปลอดภัยให้สังคมได้
https://opsc.coj.go.th
opsc@coj.go.th
02 223 1498

การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

- การแยก “ศาลยุติธรรม” ออกจากกระทรวงยุติธรรม
- การแยก “กรมอัยการ” ออกจากกระทรวงมหาดไทย
- การแยก “กรมตำรวจ” ออกจากกระทรวงมหาดไทย
- การแยก “กรมราชทัณฑ์” ออกจากกระทรวงมหาดไทย
- การตั้ง “กรมสอบสวนคดีพิเศษ” และ “สถาบันนิติวิทยาศาสตร์” ในกระทรวงยุติธรรม

หน่วยงานประสานงาน

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2549 ได้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารงานยุติธรรมอย่างมีบูรณาการ เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านกระบวนการยุติธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี แต่สถานะดังกล่าวมีความไม่มั่นคงดังนั้น จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ และราชการเป็นคณะกรรมการพร้อมทั้งมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ

การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ

- การจัดตั้ง ปปช [สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ]
- การจัดตั้ง ปปท [สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ]
- การจัดตั้ง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง [อม.]
- การจัดตั้ง ศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔. ข้อเสนอเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

- การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม หรือ Justice Reform ไม่ใช่เพียงแก้ตัวบทกฎหมายซึ่งเป็นเพียง Legal Modernization แต่ไม่ปฏิบัติตาม
- การหันเหคดีในทุกระดับ หรือ Diversion
- ชั้นพนักงานอัยการควรมีการกลั่นกรองคดีใน 3 ระดับ
  - การกระทำของผู้ต้องหาเป็น “ความผิด” หรือไม่?
  - พยานหลักฐานได้มาโดยชอบ หรือไม่? [มีข้อยกเว้นหรือไม่]
  - คดีดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือไม่?
- ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีโดยไม่มีข้อจำกัดหรือไม่?
- ทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิด

การหันเหคดี

- การฟ้องคดีมี “ต้นทุน” สูง
- ต้นทุนค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรม
- “ต้นทุนมนุษย์” ที่ต้องคำพิพากษา

การฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย

มาตรา 161/1 ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย

เพื่อแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต [การฟ้องคดีที่บิดเบือนข้อเท็จจริง กลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลย และมุ่งหวังผลอื่นมากกว่าประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย] ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งผู้อื่น ไม่ใช่เพื่อเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างแท้จริง

ในการนำนโยบายนี้มาใช้จริงพบว่าศาลบางแห่งระมัดระวังการใช้อำนาจนี้ เนื่องจากมาตรานี้ให้อำนาจศาลกว้างเกินไปและไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้เกิดความท้าทายในการพิสูจน์ว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือไม่ และบางกรณีโจทก์อาจไม่มีโอกาสแสดงความบริสุทธิ์ของตนก่อนศาลจะยกฟ้อง

ตัวอย่าง

- โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาฉ้อโกงโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยแสดงข้อความอันเป็นเท็จจนทำให้โจทก์หลงเชื่อและว่าจ้างทำงานก่อสร้าง แต่ภายหลังศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องและพบว่าข้อพิพาทเป็นเรื่องนิติสัมพันธ์ทางแพ่ง ซึ่งทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันในชั้นศาลได้แล้ว การที่โจทก์นำเรื่องดังกล่าวมาฟ้องคดีอาญาอีกครั้งจึงถือเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามมาตรา 161/1 ศาลจึงพิพากษายกฟ้องคดี

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตในคดีอาญา พ.ศ. 2569

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา
เกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๖๙

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค การใช้สิทธิทางศาลจึงต้องเป็นไปด้วยความสุจริตอันเป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อเป็นประกันว่ากระบวนพิจารณาของศาลจะไม่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในทางที่ขัดต่อคุณค่าพื้นฐานดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ กำหนดให้ศาลมีอำนาจตรวจสอบกลั่นกรองการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาให้อยู่ในกรอบแห่งความสุจริต ไม่เป็นการเอาเปรียบหรือกลั่นแกล้งกัน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง และเหมาะสม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ ให้หมายความรวมถึง

(๑) การฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็นการก่อกวน ข่มขู่ คุกคาม สร้างความอับอายอย่างไม่เป็นธรรม หรือสร้างความยากลำบากเดือดร้อนแก่จำเลยในการต่อสู้คดีเกินสมควร

(๒) การฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็นการกดดันให้จำเลยต้องกระทำการหรือละเว้นกระทำการเพื่อประโยชน์อันมิชอบ หรือต่อรองผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) การฟ้องคดีโดยจงใจกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่ถูกต้องหรือปกปิดข้อเท็จจริงนั้น

ข้อ ๒ พฤติการณ์ในการฟ้องคดีดังต่อไปนี้ พึงถือเป็นเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑

(๑) กรณีมีการกล่าวอ้างว่ามูลคดีเกิดหลายท้องที่ และยื่นฟ้องคดีต่อศาลในท้องที่ที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำการงานอันเป็นปกติของจำเลย โดยไม่ได้ก่อให้เกิดความสะดวกในการสืบพยานหลักฐานหรือไม่เกิดประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

(๒) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยมีส่วนในการรณรงค์ เรียกร้อง หรือแสดงความเห็นเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิของผู้บริโภค สิทธิแรงงาน หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

(๓) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยเปิดเผยข้อมูลการทุจริตหรือการประพฤติที่มิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยมีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาความผิดของโจทก์ในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือมีคำสั่งชี้ขาด

(๕) การฟ้องคดีที่เกิดจากมูลเหตุเดียวกันเป็นหลายคดีโดยไม่มีเหตุสมควรและมีลักษณะเป็นการสร้างความยุ่งยากและไม่เป็นธรรมให้แก่จำเลยในการต่อสู้คดี

(๖) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยใช้สิทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายโดยคำฟ้องไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำโดยไม่สุจริตหรือประพฤติมิชอบโดยชัดแจ้ง

ข้อ ๓ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าการฟ้องคดีโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ ศาลพึงสั่งให้โจทก์ชี้แจงรวมถึงแสดงพยานหลักฐาน และศาลอาจเรียกพยานหลักฐานอื่นใดมาเพื่อประกอบการไต่สวนและวินิจฉัยได้ตามที่จำเป็นและสมควร เพื่อการนี้ ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีหรือเจ้าพนักงานศาลช่วยตรวจและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประกอบการไต่สวนก็ได้

ในกรณีที่ความปรากฏโดยชัดแจ้งว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่ง ศาลจะยกฟ้องตั้งแต่ชั้นตรวจฟ้องก็ได้

ข้อ ๔ ถ้าคดีอยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลอาจดำเนินการตามข้อ ๓ วรรคหนึ่ง ไปพร้อมกับการไต่สวนมูลฟ้อง แล้วมีคำวินิจฉัยให้ยกฟ้องหรือประทับฟ้องตามแต่ศาลจะเห็นสมควรไปในคราวเดียวกันก็ได้

ข้อ ๕ การใช้ดุลพินิจตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่ง ศาลพึงคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำตามฟ้อง ประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับ รวมถึงความชอบธรรมและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมจากการดำเนินคดีต่อไปประกอบด้วย

ข้อ ๖ กรณีที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ หากเห็นได้ว่าจำเลยมีพฤติการณ์ในทางประวิงคดี ศาลพึงสั่งงดหรือยุติการดำเนินการตามข้ออ้างของจำเลยและดำเนินคดีต่อไปโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ศาลจะออกข้อกำหนดหรือมีคำสั่งอื่นใดเพื่อห้ามการดำเนินกระบวนพิจารณาในทางก่อความรำคาญหรือประวิงคดีด้วยก็ได้

ข้อ ๗ การดำเนินการทางอาญาในส่วนอื่นนอกจากที่ระบุในคำแนะนำนี้ ศาลพึงยึดหลักการดำเนินคดีโดยสุจริตและหลักความได้สัดส่วนเป็นพื้นฐานในการใช้ดุลพินิจตามกฎหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๙
อดิศักดิ์ ตันติวงศ์
ประธานศาลฎีกา

การสั่งคดีโดยดุลยพินิจ Opportunity Principle

มาตรา ๒๑ พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับกรณีที่พนักงานอัยการไม่ยื่นคำร้อง ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกาถอนฟ้อง ถอนคำร้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ ซึ่งได้แสดงเหตุผลอันสมควรประกอบแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติ
องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ
พ.ศ. ๒๕๕๓

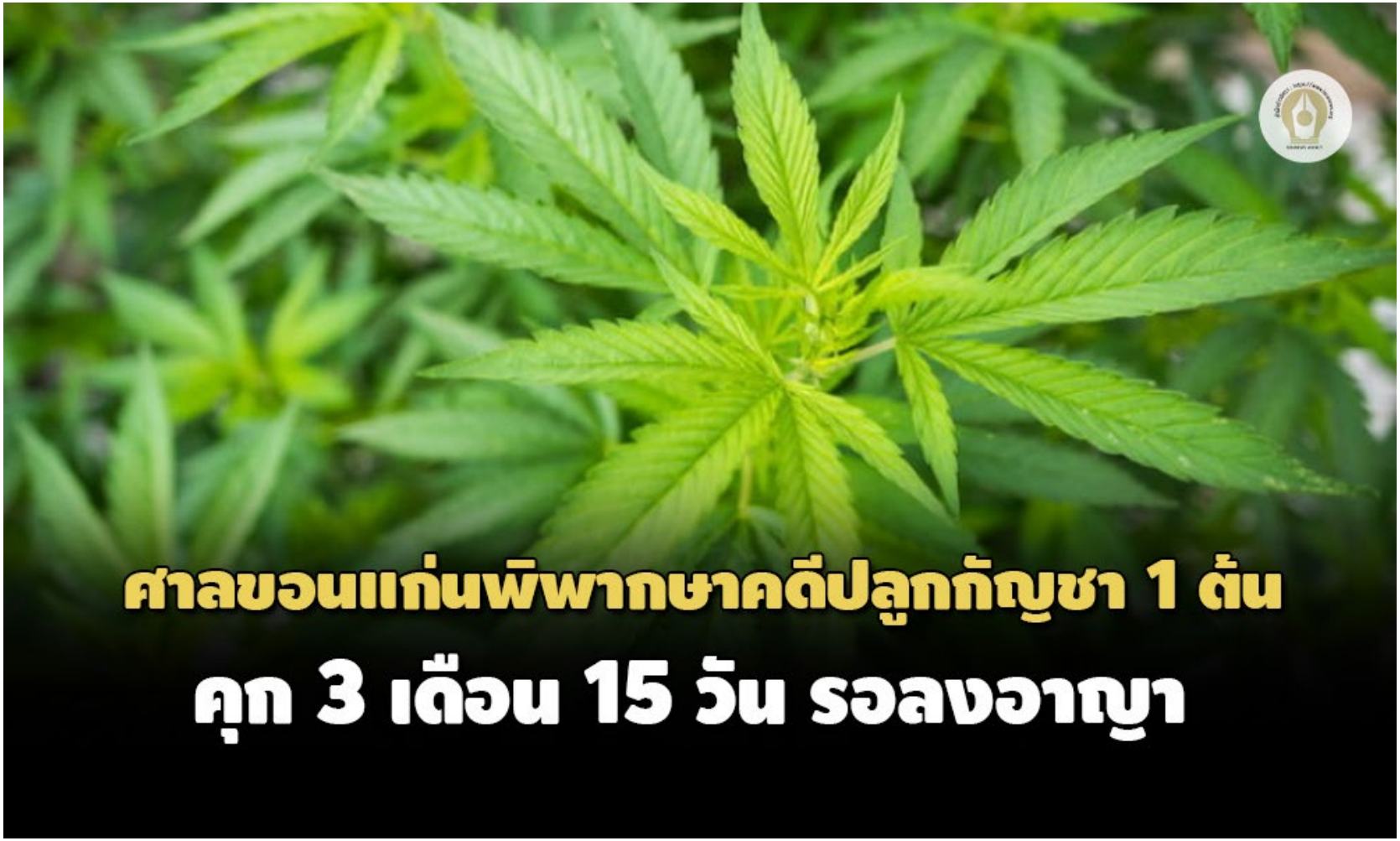
ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
เป็นปีที่ ๖๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

https://www.isranews.org/article/isranews-news/107618-news-244.html

การสั่งคดีโดยดุลยพินิจ Opportunity Principle

หน้า ๑๙
เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๓๐ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด

ว่าด้วยการสั่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ

พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักงานอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการจึงออกระเบียบ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๖ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตามข้อ ๕ ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยแสดงเหตุผลอันสมควรประกอบ โดยให้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด

(๒) อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ ความสัมพันธ์ทางครอบครัว และประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหา

(๓) ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด การได้รับผลร้ายของผู้ต้องหาอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเอง

(๔) ความสำนึกผิดของผู้ต้องหา การได้รับการบรรเทาผลร้ายของผู้เสียหาย ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ความคาดหมายถึงผลที่ผู้ต้องหาจะได้รับจากการถูกฟ้อง

(๕) ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๖) ประโยชน์ของรัฐที่จะได้จากการฟ้องผู้ต้องหา

ต้นทุนมนุษย์ของผู้กระทำผิด

- ปัญหาทะเบียนประวัติอาชญากรเป็นอุปสรรคใน “การกลับคืนสู่สังคม”

กฎหมายล้างมลทินในประเทศไทย

- พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475
- พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามอาเซียบูรพา พ.ศ. 2489
- พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499
- พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526
- พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530
- พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539
- พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550

มาตรา ๔ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๕ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

กีรตยาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี ๒๕๖๔ สาขาสังคมศาสตร์

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยมหิดล
- กรรมการกฤษฎีกา[คณะ ๑๑] กรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา และคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- กรรมการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ [องค์การมหาชน]
- กรรมการศูนย์คุณธรรม[องค์การมหาชน]
- อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

  อดีตรองอธิการบดีด้านการคลัง และรองอธิการบดีด้านบริหารงานบุคคล และกฎหมาย
- อดีตประธานคณะกรรมการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย-TIJ [องค์การมหาชน]
- อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ - กพยช.
- อดีตกรรมการในคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ [คอป.]
- อดีตกรรมการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ [องค์การมหาชน]